אלו הן הנחנקין פרק עשירי סנהדרין פה.

ורבי שמעון האמר [6]כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. כפרק המקנאין (שבת ד' נב:) גבי המוליא את המת במטה: **מסו שיעשה שליח.** כ"ד לתביו אם נתמיד תביו נדוי לו מלקות: **ואחר מי הסירו.** לקללו ולהכות את תביריו והלא כל ישראל החזרו על הכאת תביריהם ועל קללתם כדילפינן בד' מיתות (לעיל ד' מח:) אפ"ה נעשה שליח כ"ד לכך דכתיב (דברים כה) ארבעים יכנו וכתיב (במדבר ה) יתן ה' אותך: **ומה מי שמצוה להכותו.** ברייתא תניא הכי במכילתא[1]: **מאי לאו אידי ואידי.** מצוה ואינה מצוה תרוייהו במקום מצוה והא בבנו והא באחר והכי קאמר וליף אזהרה למכה אביו: **ומה אחר שמצוה להכותו במקום מצוה.** דכתיב יכנו: **מצוה שלא להכותו.** יותר מארבעים דכתיב (דברים כה) ולא יוסיף פן יוסיף בנו שאינו מצוה להכותו אפילו במקום מצוה אלמא אינו נעשה שליח לכך אינו דין שמחזיר שלא להכותו שלא במקום מצוה: **ומה במקום מצוה שמצוה להכותו מצוה שלא להכותו.** יותר מארבעים שלא במקום מצוה לא כל שכן וליף אזהרה למכה אביו או תביריו מהכא: **כח אחר והכהו וקיללו פטור.** קס"ל פטור ממלקות: **ואינו יולא.** ואשמעי' דבנו אינו נעשה שליח בית דין לכופו לצאת וקשיא לרב ששת: ה"ג **והאמר רב ששת ביישו ישן ומת חייב.** ביישו ישן ומת תוך שיעתו: **חייב.** הא מתביישין בניו והאי נמי ל"ש: **מכלל.** דחייב דקתני גבי בנו ממון קאמר בתמיה והא בתין בה שוה פרוטה מוקמת לה: **אלא.** על כרחך חייב בדינו קאמר מיתה: **הכא נמי.** דתני גבי אחר פטור בדינו קאמר וממלקות פטר ליה ואכתי מאי שנא: **כשופה מעשה עמך.** וזה שעובר עבירה שחייב מיתה לאו עושה מעשה עמך הוא: **הפינה קללה.** דכתיב ביה בעמך: **מקשין.** כלומר גמרינן בתה מגיגו. ואיכא דאמרי היקשא דכתיב מכה אביו ומקלל אביו גבי הדדי נאלה המשפטים אלא שתקבא אחד מפסיק ביניתים: **אי הכי בנו נמי.** הא לא כתיב אזהרה במקלל אביו אלא במקלל אביו שאביו בכלל עמך בפ' ד' מיתות (לעיל ד' פו.): דרב פנחס משמיה דרבא במסכת חגיגה בסוף חומר בקודש: **במקויים.** הראוי להתקיים ולא זה שנגמר דינו: מידי

ורבי שמעון האמר [6]כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה בעון מיניה מרב ששת בן מהו שיעשה שליח לאביו להכותו ולקללו א"ל [7]ואחר מי התירו אלא כבוד שמים עדיף הכא נמי כבוד שמים עדיף מיתיבי ומה מי שמצוה להכותו מצוה שלא להכותו מי שאינו מצוה להכותו אינו דין שמצוה שלא להכותו מאי לאו אידי ואידי במקום מצוה הא בבנו הא באחר לא אידי ואידי לא שנא בנו ולא שנא אחר ולא קשיא כאן במקום מצוה כאן שלא במקום מצוה והכי קתני ומה במקום מצוה שמצוה להכותו מצוה שלא להכותו שלא במקום מצוה שאינו מצוה להכותו אינו דין שמצוה שלא להכותו תא שמע [8]היוצא ליהרג ובא בנו והכהו וקיללו חייב בא אחר והכהו וקיללו פטור והוינן בה מאי שנא בנו ומאי שנא אחר ואמר רב חסדא במסרבין בו לצאת ואינו יוצא רב ששת מוקי לה בשאין מסרבין בו לצאת אי הכי אחר נמי אחר גברא קטילא הוא והאמר רב ששת [9]ביישו ישן ומת חייב הכא במאי עסקינן בשהכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה [10]והאמר רבי אמי אמר ר' יוחנן [11]הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה מאי פטור דקאמר פטור מממון מכלל דבנו חייב בממון אלא בדינו הכא נמי בדינו אלא אחר היינו טעמא דפטור דאמר קרא [12]ונשיא בעמך לא תאור [13]בעושה מעשה עמך התינח קללה הכאה מגלן [14]דמקשינן הכאה לקללה אי הכי בנו נמי [15]כדאמר רב פינחס בשעשה תשובה הכא נמי [16]בשעשה תשובה אי הכי אחר נמי אמר רב מרי בעמך במקומים שבעמך אי הכי בנו נמי מידי

מקלקל נמי מיתייב ור' יהודה יש לדקדק דפטר מדתנן בפ' כל הכליס (שבת ד' קכב:) ומייתי בסמוך דמחט של יד (מותר) ליטול בה את הקוץ דמשמע ליה להש"ס דאתיא ככולי עלמא כי היא דשלהי שבת (ד' קנז.) דאמרי' אבל מוקלה מחמת חסרון כיס אפילו ר' שמעון מודה דתנן כל הכליס ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה ומנא ליה דמודה ר' שמעון בה אלא משמע ליה דבסתמא דהתם מודו כ"ע היכא דלא משבת פלוגתא וכיון דר' יהודה מחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה לא אפשר למישרי מחט של יד ליטול בה את הקוץ אי נאו משום דסבירא ליה מקלקל בחבורה פטור ואע"ג דאמרי' בפ' כירה (שם דף מב.) דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כרבי יהודה ובפ' אפר אבל (כריתות דף יט:) מסיק ר"נ אליבא דשמואל הנח לתינוקות הואיל ומקלקל בחבורה חייב לאו משום דסבירא ליה הכי לשמואל אלא אליבא דמאן דמחייב קאמר ותדע דבשילהי האורג (שבת דף קו.) אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור לבר מהני תלת דפטור ואותר המפיס מורקא ומנא לן דפטור ואותר דתנן מחט של יד (מותר) ליטול בה את הקוץ ומדשרי ליטול הקוץ ש"מ דקסבר מקלקל בחבורה פטור דמעטם מלאכה שאינה צריכה לגופה לא שריגא דהא סבירא ליה דמחייב:

ורבי שמעון האמר מלאכה שאינה וכו'. הא דקיימא לן הלכה כר' שמעון בגרירה לאו שבגת אקילה היא דאי עביד חרש הוי כלאחר יד כדאיתא שלהי פ' כירה (שם דף מו: ושם) ועוד אינה צריכה לגופה ועוד דאפי' לר' יהודה כל אין מתכוין דלא פסיק רישיה פטור מדאוריתא דלא הוי מלאכת מחשבת וכן משמע ביומא (דף לד:) גבי עשיות דאמרי' לירוף דרבנן פי' כי האי משום דאין מתכוין ולא הוי מלאכת מחשבת והתירו משום דאין שבות במקדש וכן מוכח בהאיא [17]דהמבבד והמרבץ דהא רבנן דסבירא להו כרבי יהודה בדבר שאין מתכוין ופטורי אפילו שוה גומות וכן בפרק אפר אבל (כריתות דף כ.) דמתעסק שאינו מתכוין למלאכה פטור כ"ש היכא דאינו מתכוין אלא לגרירה והא דמחייב רבי יהודה בכריתות מתכוין לכבות את העליונות והובערו התחתונות מאליהן היינו התם משום דהוי פסיק רישיה וחשיב מלאכת מחשבת כיון שיודע שיבעיר ור' שמעון דפוטר משום דאינה צריכה לגופה ולא בעי מלאכת מחשבת דהא ר' שמעון מחייב מקלקל בהבערה ומקלקל דמיפטר בשאר מלאכות היינו משום דלא הוי מלאכת מחשבת כדמוכח שלהי פרק קמא דחגיגה (דף י.) מכלל דבהבערה לא חיישינן והא דשרינן לבעול לכתחלה בשבת אם להנאת עצמו הוא צריך אפילו דם חבורי מחבר ה"ע משום דאינה צריכה לגופה ור' אליעזר דמחייב חטאת [18]במכבד ומרבץ לאו משום דליהוי פסיק רישיה דהא שרי לר' שמעון לכתחלה אלא חביב תיקון לכיבוד ולריבוץ בעין בגין ואפילו בלא השוואת גומות בדבר מועט מיחייב משום בונה כדאשכחן [19]גוללת ופוקקת ובפ"ק כירה (שבת דף מז:) דהוי שרי לטולטל בר הדולק בשבת אי לאו משום דבעים לדבר האסור היינו משום דאי מבבה בלא מתכוין אינה צריכה לגופה היא ומיהו תימה דהא לשמואל קאמר בפרק כירה[20] דבדבר שאין מתכוין סבר לה כר"ש ובמלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר' יהודה וכיון דסבר כר"י במלאכה שאינה צריכה לגופה היכי שרי דבר שאין מתכוין דשרי התם (דף מא:) גבי מיחם שפינהו לתת לתוכו מים להפשיר אפי' שיעור לגרף דהוה ליה שבות אקילה וי"ל דהא דאקשינן הכא קוץ וסילוא משום דמיישינן דשמתמיל להסיר שמא יתחפך דלא אבי אי לא הוי פסיק רישיה ולא יניח בשביל כך אבל שאר דבר שאין מתכוין דלא פסיק רישיה הוא שרי וליטול קוץ בשבת מודה שמואל אע"ג דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה דקסבר מקלקל בחבורה פטור:

הא בבנו **הא באחר.** רולה ללמד מבאן אזהרה למכה אביו דלא נפיק מפן יוסיף כיון דאינו מצווה להכותו ומשמע בסמוך דאפי' ביולא ליהרג נפקא לן אזהרה לבנו דחייב דמוקי לה רב חסדא במסרבין בו ולאחת ואע"ג דאין מזהירין מן הדין הני מילי להלקותו ומיהו קשה היכי אתא בנו בקל וחומר מאחר כיון דאחר פטור במסרבין בו לאחת ואינו יולא ושמא גלוי מילתא בעלמא הוא דפן יוסיף מיירי אפי' בבנו אע"ג דארבעים יכנו לא מיירי בבנו: **והאמר** רב ששת ביישו וכו'. תימה דבפ' החובל (נ"ק דף פו: ושם) בעי רבי אבא בר ממל ביישו ישן ומת מהו ולא איפשיטא והכא פריך בפשיטות ויש ספרים דגרסינן והאמר רב ששת ביישו ישן חייב ולא גרס ומת ולא נהירא דמה ענין ישן ליולא ליהרג ועוד מאי קמ"ל רב ששת מתניתין היא בפרק החובל [21]המבייש את היתן חייב ור"מ גרס והאמר רב ששת ביישו חייב ואיולא ליהרג קאי מיהו אין כל כך תימה אם לא הביא דברי רב ששת בפרק החובל למיפשט הבא בעיא דבי האי גוונא אשכחן בנדרים בפרק אין בין המודר (ד' לה: ושם) דאיבעיא לן הנהו כהני שלוחי דידן או שלוחי דשמיא ולא מייתי התם דברי רב הונא בריה דרב יהושע דאמר בפרק קמא דקדושין (דף כב: ושם) הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי שלוחי דידן מי איכא מידי דאתן לא מצינן ושלוחי דידן עבדי[22]: **הכהו** הכאה שאין בה וכו'. תימה אמאי לקי הא פן יוסיף לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא דמייתי נפקא לן אזהרה למכה אביו דאיתא בספרי ובירושלמי: שיכול

מסורת הש"ס

א) [שבת קב: קו: קמא: כריתות כ:], ב) כ"ק פו:, ג) כתובות לב: מכות ט., ד) [יבמות כב: וש"נ], ה) [שם קח.], ו) [כ"ק לד: כ"מ סב. חגיגה טו. יבמות כב:], ז) [משפטים פרשה ה], ח) [שבת לה.], ט) [דף מב.], י) [דף פו:], כ) [ועי' היטב תוס' יומא יט: ד"ה מי איכא ותוס' כ"מ יח: ד"ה מן].

תורה אור השלם

1. אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר:
שמות כב כז

מוסף רש"י

מלאכה שאינה צריכה לגופה. כל מלאכה שאינה צריכה אלא לאבלה מעליא, הרי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דבר לוגו לא בא לו ולא היה צריך לה, הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר"ש (שבת צא.). **ביישו ישן.** בית אדם ישן, ומת. מתוך שנתו ולא הבין בנפשו שעשה לו זה (ב"ק פו:). הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה. שאם יש בה תשלומי פרוטה משלם ואינו לוקה, דילפינן בכתובות בתלו ערות (לב:) בפירוש בינתה תורה חובל בחבירו לתשלומין, וכי אין בה שוה פרוטה לוקה שעבר על לא יוסיף פן יוסיף (מכות ט.). **דמקשינן הכאה לקללה.** בפרשת ואלה המשפטים סתכן הענין אלא שפסוק אחד מפסיק ביניהן ואיכא למ"ד היקש הוא (יבמות קא.).

עין משפט נר מצוה

א) [מיי' פ"ה מהל' חובל הל"א טוש"ע מ"מ סי' תכ סעי' ח]:
יג ב מיי' פ"ה מהל' ממרים הל' יב וטיין בכ"מ סמג לאוין ריט טוש"ע י"ד סי' רמח סעיף ד:
יד ג מיי' פ"ג מהל' חובל ומזיק הל' ג סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' תכ סעיף לה:
טו ד מיי' שם פ"ה הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סעיף ב:
טז ה מיי' פ"ה מהל' ממרים הלכה יב סמג לאוין ריט טוש"ע י"ד סי' רמח סעיף ד:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com